

Svébytí a „jáství“

Termínem „svébytí“ překládáme německé „Selbstsein“; znamená to „býti sebou samým“, „býti jakožto ‚já sám‘“; tedy vlastně také „býti ‚já‘“ – je to snad totéž co „jáství“? Záleží na tom, jak je jedno nebo druhé myšleno, míněno: pokud ono „jáství“ znamená zpředmětnění „já“ – tedy ego esse – pak se to mívá cílem, neboť „já“ je vždycky něco, co zpředmětnit nelze (ostatně problém je širší: ani „ty“ nelze zpředmětnit, aniž by nebylo degradováno na „on“ nebo dokonce „ono“). Zajímavé je, že Palacký užívá termínu „samost“, ale také sobiti se nebo usobiti se, od toho snad i úsoba (?) (v různých významech; viz Okus české terminologie filosofické, obzvláště krásovědné, pův. Časopis Českého Musea 1827, II., str. 103-112). V Jungmannově slovníku najdeme rovněž sobiti, sobnost (a osobnost), sobný, též usobiti – a citován Palacký, atd. Pamatuji se, že Patočka kdesi také užil slova „úsoba“ (možná v souvislosti s Josefem Čapkem). Ve výkladech se vždy znovu ukazují jen pokusy ono „já“ jakožto míněný cíl zpředmětnit, a ještě víc: nechat ono „já“, aby se zpředmětnilo samo, aby se samo ustavilo jako „zpředmětněné já“, a tím jako „já“, které samo sebe zbavuje onoho „jáství“ či „svébytí“, a vztahuje se samo k sobě jako k „předmětu“.

(Písek, 060512-1.)